

Καταρχάς οφείλω θερμότερες ευχαριστίες στον συγγραφέα κοΝ.Κουράκηγια την πολύ τιμητική πρόσκληση του να συμμετάσχω στην παρουσίαση του βιβλίου του και να βρίσκομαι ανάμεσα σε τόσο εκλεκτούς ομιλητές.

Ο Ν.Κουράκης για εμένα, και πιστεύω για τους περισσότερους, ενσαρκώνει πλήρως τη λέξη, και την έννοια, «δάσκαλος». Για όποιον τυχόν δεν τον γνωρίζει καλά, αρκεί το σύντομο βιογραφικό του σημείωμα στην αρχή του βιβλίου, για να κατανοήσει ποιος είναι ο συγγραφέας

Η πρώτη μου σκέψη όταν πήρα στα χέρια μου το βιβλίο ήταν αν είναι σημαντικό, αν είναι «είδηση» η έκδοση στην Ελλάδα ενός βιβλίου για την Κλασική Ρητορική. Δηλαδή η έκδοση ενός βιβλίου για τη ρητορική τέχνη στη χώρα όπου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε η έννοια της ρητορικής τέχνης.

Η απάντηση, τόσο πριν το διαβάσω όσο και, κυρίως, μετά ήταν: Βεβαίως και είναι! Γιατί δυστυχώς λείπουν στη σύγχρονη Ελλάδα όχι μόνο οι σχετικές εκδόσεις αλλά και η αγάπη, η γνώση για τη ρητορική τέχνη!

Στην εποχή των socialmedia, του σύντομου και άχρωμου λόγου, των «Greeklish», είναι εξαιρετικά σημαντικό που μας δίνεται η αφορμή, μέσα από αυτή την έκδοση, να μιλήσουμε για την ρητορική τέχνη, να προσπαθήσουμε να την κατανοήσουμε, να την αγαπήσουμε!

Και βεβαίως έχει πολύ μεγάλη αξία και για εμάς τους Δικηγόρους ειδικότερα, καθώς η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός επιτυχημένου ρητορικού λόγου πρέπει να είναι διαρκώς ζητούμενο. Οπωσδήποτε συνιστά παράγοντα επιτυχίας ενός καλού δικηγόρου, ενός δικηγόρου που διακρίνεται πάνω από τον μέσο όρο!

Ωστόσο, το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο μόνο για τους δικηγόρους, ή τους πολιτικούς, αλλά και για κάθε άλλον επαγγελματία, από τους ηθοποιούς μέχρι και τους εμπόρους, και από τους συμβούλους επιχειρήσεων μέχρι τους δημοσιογράφους.

Το πόσο σημαντική άλλωστε είναι η ρητορική τέχνη για κάθε άνθρωπο, για κάθε επαγγελματία, το καταδεικνύει ο συγγραφέας ήδη από την έναρξη του προλόγου του, όπου παραθέτει μια φράση από μια εργασία του σερ ΦράσιςΜπαίηκον, ο οποίος επικαλείται με τη σειρά του το αντίστοιχο ρητό από τις «Παροιμίες» του Σολομώντα. Αναφέρει, λοιπόν, ο Μπαίηκον ότι *«Αυτός που έχει σοφία στην καρδιά του αποκαλείται οξυδερκής, αλλά εκείνος που η ομιλία του είναι γλυκειά κερδίζει –περισσότερη– σοφία»*, θέλοντας έτσι να δείξει ότι

στους ανθρώπους το βάθος της σοφίας θα βοηθήσει οπωσδήποτε κάποιον να αποκτήσει καλό όνομα και κύρος, αλλά ότι η ευγλωττία είναι αυτή που έχει την υπεροχή στην καθημερινή ζωή!

Και το πώς μπορεί να αποκτηθεί αυτή η υπεροχή διδάσκεται με συστηματικό και μεθοδικό τρόπο στο βιβλίο μας. Στο πρώτο μέρος του οποίου ο συγγραφέας μας ταξιδεύει στις ρίζες της ρητορικής, ανιχνεύοντας την ιστορική της πορεία και ανάπτυξη στους αιώνες, ώστε να αντιληφθεί κανείς και την ουσία και τις προοπτικές της. Στο πρώτο αυτό μέρος μας ταξιδεύει από τις απαρχές της Ρητορικής τέχνης στις ελληνικές αποικίες της Σικελίας, τη διδασκαλία μετέπειτα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, και των Σοφιστών μέχρι και την μετεξέλιξη της Ρητορικής στο Βυζάντιο αλλά και την επανεμφάνιση της στον 20^ο αιώνα, ιδίως την αναγέννηση της μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, μέσα από τη διδασκαλία της σε μεγάλα Πανεπιστήμια του κόσμου, τη συγγραφή σχετικών μελετών από κορυφαίους διανοητές, όπως ο Μισέλ Φουκώ, αλλά και την σύγχρονη αξιοποίηση της στα Μ.Μ.Ε. και τις τηλεμαχίες. Βεβαίως, όλο αυτό το ταξίδι περιλαμβάνει αυτονοήτως και μια στάση στην Ρωμαϊκή συμβολή στην ανάπτυξη της ρητορικής, μέσα από τα έργα του Κικέρωνα, του Κοϊντιλιανού κ.α.

Μέσα από αυτό το ταξίδι στις ρίζες και τους αιώνες της ρητορικής τέχνης, και αφού ο αναγνώστης έχει πλέον κατανοήσει τόσο τη διαχρονική εξέλιξη της ρητορικής τέχνης όσο και την παγκόσμια αναγνώριση της αξίας της, οδηγούμαστε στο β' μέρος του βιβλίου, το οποίο, όπως σωστά παρατηρεί στον πρόλογο του και ο κος Αιμιλιανίδης, αποτελεί ένα checklist όσων χρειάζεται να ακολουθήσει ένας επίδοξος εφαρμοστής της ρητορικής.

Μέσα από 20 απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα, ο αναγνώστης μαθαίνει τις βασικές τεχνικές της ρητορικής τέχνης, ώστε να τις εφαρμόσει και ο ίδιος στον εαυτό του προκειμένου να βελτιώσει τις ρητορικές ικανότητες του.

Έτσι, ο συγγραφέας ξεκινά να απαντά σε ερωτήσεις όπως είναι:

- το είδος του κοινού στο οποίο θα απευθυνθεί ο ομιλητής, ώστε να προσαρμόσει ανάλογα τον λόγο του, γραπτό ή προφορικό
- ποια είναι τα στοιχεία της προσωπικότητας του που πρέπει να αναδείξει, για να κερδίσει το ακροατήριο του
- πως θα επιλέξει το θέμα και τον τίτλο του, για να είναι ελκυστικά

- πως μπορεί να διασφαλίσει πληρότητα στην εξέταση και ερμηνεία ενός δικανικού ζητήματος
- πως θα στοιχειοθετήσει με λογική τα επιχειρήματά του, ώστε να τα κάνει βάσιμα και πειστικά, είτε για να υποστηρίξει τις απόψεις του είτε για να αποκρούσει εκείνες του αντιπάλου του
- πόσο πολύ «πάθος» και έκκληση στα συναισθήματα του κοινού πρέπει να διακατέχει τον λόγο του
- πότε το ύψος του πρέπει να είναι αυστηρό, μεσαίο ή γλαφυρό
- πως διαμορφώνει έναν επίλογο για να κλείσει τον λόγο του
- πως μπορούμε να προσδώσουμε στον λόγο μας ζωντάνια με τη φωνή, το βλέμμα και τις κινήσεις του σώματος μας

Αξίζει να δούμε ένα μικρό μόνο απόσπασμα από την απάντηση στην τελευταία αυτή ερώτηση: *«Επιπλέον, σημασία έχουν και ορισμένοι άλλοι παράγοντες που σχετίζονται με την απαγγελία και που συνιστούν τη λεγόμενη «γλώσσα του σώματος». Πρόκειται ιδίως για το βλέμμα του ομιλητή, που θα πρέπει να είναι διαπεραστικό, ώστε οι ακροατές του να το εκλαμβάνουν ως σημείο επικοινωνίας με αυτούς. Ακόμη, η έκφραση του προσώπου αποτελεί ένα εξαιρετο εργαλείο για να μεταδώσει ο ομιλητής τα συναισθήματα του στο κοινό, σκυθρωπιάζοντας όταν αναφέρεται σε δυσμενείς προοπτικές, αγαλλιώνοντας όταν τα μηνύματα είναι αισιόδοξα και εκπέμποντας οργή όταν χρειάζεται να στηλιτευθούν οι αντίπαλοι του.*

Τέλος, βαρύνοντα ρόλο για την καλή απαγγελία παίζουν η στάση του σώματος του ομιλητή, ο οποίος δεν θα πρέπει να δείχνει ούτε πολύ «στητός» και άκαμπτος, ούτε όμως και σκυμμένος άχαρα προς το ακροατήριο. Επίσης, σημασία έχει και ο τρόπος που κινεί τα χέρια του: θα πρέπει αυτά να τονίζουν με έμφαση, αλλά χωρίς υπερβολή, τα λεγόμενα του, έτσι ώστε ο τόνος της φωνής να συμβαδίζει ρυθμικά με τις κινήσεις των χεριών και τις συσπάσεις του προσώπου.

Η σπουδαιότητα όλων αυτών των κινήσεων/εκφράσεων προσώπου και σώματος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη στη σύγχρονη εποχή λόγω της τεχνολογίας, η οποία επιτρέπει σε όλους να βλέπουν από κοντά την κάθε λεπτομέρεια ενός ανθρώπου, άρα ακόμη και την αμηχανία του ή τη δυσάρεστη έκπληξη στο βλέμμα του, και τούτο χάρη στην τηλεόραση, τις βιντεοθήκες των λαϊκών συγκεντρώσεων και τα συναφή διαδικτυακά μέσα (Youtube, socialmedia, κ.λπ.).»

Καταλαβαίνει, λοιπόν, κανείς ότι οι συμβουλές, οι «οδηγίες» που βρίσκει κανείς σε αυτό το σύγγραμμα θα τις ακριβοπλήρωνε για να τις ακούσει σε μια σχολή ρητορικής τέχνης ή από κάποιον επικοινωνιολόγο. Και αυτό ακριβώς είναι που ξεχωρίζει το συγκεκριμένο βιβλίο, καθώς συγκεράζει άριστα την ιστορική αναδρομή στη ρητορική τέχνη με τις πρακτικές συμβουλές για όποιον επιθυμεί να εξασκήσει τις ρητορικές του ικανότητες. Συμβουλές οι οποίες είναι καταστάλαγμα εμπειρίας αιώνων και βάσει των κανόνων που έθεσαν κάποιοι από τους πιο σπουδαίους ρήτορες όλων των εποχών.

Για αυτό άλλωστε βρίσκω και εξαιρετικά σωστή τη σκέψη του Κοσμήτορα κου Αιμιλιανίδη στον πρόλογο του βιβλίου, για την επαναφορά της ρητορικής ως μαθήματος τόσο στο Γυμνάσιο όσο και στο Πανεπιστήμιο!

Μάλιστα, με αφορμή την έκδοση αυτή έφερα στο μυαλό μου κάτι που σκεφτόμουν έντονα παλαιότερα: γιατί να μη συστήσουμε ως δικηγορικό σώμα, ως νομικός κόσμος ευρύτερα, μια Σχολή Ρητορικής Τέχνης, τόσο για τους έλληνες όσο όμως και για τους ξένους. Είμαι βέβαιος ότι θα μπορούσε να έχει διεθνή εμβέλεια και ανταπόκριση ένα τέτοιο εγχείρημα. Ίσως η έκδοση αυτή είναι μια εξαιρετική αφορμή να το συζητήσουμε.

Τέλος, ευχαριστώ και πάλι θερμά για την τιμητική πρόσκληση και εύχομαι το βιβλίο αυτό να είναι καλοτάξιδο, το αξίζει.

Δημήτρης Χρ.Αναστασόπουλος

Πρόεδρος Ε.Ε.Ν.ε-Θέμισ

Σύμβουλος ΔΣΑ